

Тези доповіді на конференції:

«Туризм. Туристична інфраструктура та сервіс. Інтердисциплінарні парадигми іноземної філософії: аспекти міжкультурної взаємодії»

Корсак Р. В. Торговельно-економічні відносини України з Чеською Республікою на початку XXI ст.

Українсько-чеські торговельно-економічні відносини в умовах розвитку євроінтеграційних процесів в Україні та Чеській Республіці, їх становлення, розвиток і перспективи недостатньо досліджено як у вітчизняній, так і у чеській історіографії. У більшості публікацій наводяться лише деякі факти співпраці між Україною і Чехією та розглядаються окремі проблеми розвитку міждержавних відносин.

Узагальнююче вивчення торговельно-економічної співпраці України і Чехії важливе з наукової і практичної точок зору. Комплексний аналіз дає можливість оцінити рівень двосторонніх відносин, виявити недоліки й прорахунки, тенденції і можливості його розвитку у політичній та соціально-економічній сферах. Науковий і практичний інтерес має вивчення процесу співпраці державних структур, які визначали параметри основних форм українсько-чеської торговельно-економічної співпраці. Узагальнення та рекомендації, отримані у процесі дослідження, можуть бути використані у роботі урядів, міністерств і відомств як України, так і Чехії.

Українсько-чеська міжурядова Комісія з питань торговельно-економічного співробітництва почала діяти на постійній основі з 1996 р., а після набуття Чехією членства в ЄС реорганізована у міжурядову українсько-чеську Змішану Комісію з питань економічного, промислового та науково-технічного співробітництва. У період підготовки до вступу Чеської Республіки в Європейський Союз відбулися п'яте (2000 р.), шосте (2001 р.), сьоме (2002 р.) та восьме (2004 р.) засідання українсько-чеської міжурядової Комісії з питань торговельно-економічного співробітництва, у ході яких розглянуто стан та перспективи торговельно-економічної співпраці між Україною і Чеською Республікою та напрями її подальшого

розвитку; співробітництво у банківсько-фінансовій сфері, у галузях енергетики, сільського господарства, транспорту та сертифікації продукції. Особливу увагу у цей період Комісія приділяла адаптації договірної – правової бази до європейських стандартів, вироблення спільних заходів для мінімізації негативних наслідків у взаємній торгівлі від зміни торговельного режиму після вступу Чехії до ЄС.

У наступні два роки засідання Комісії не проводилося, оскільки ратифікація нової Угоди про економічне, промислове і науково – технічне співробітництво, яка визначала її діяльність, відбулася у Верховній Раді України лише у 2006р.

У 2007–2012 рр. було проведено шість засідань міжурядової українсько-чеської Змішаної Комісії з питань економічного, промислового та науково-технічного співробітництва. Попри всі наявні недоліки, можна стверджувати, що міжурядова українсько-чеська Змішана Комісія залишалася дієвим інституційним, експертним і регулярним органом у виробленні напрямів розширення, удосконалення і поглиблення двосторонніх торговельно-економічних відносин. Комісії вдавалося узгоджувати питання взаємної торгівлі та запроваджувати спільні інвестиційно-привабливі проекти. Так, починаючи з 2001 р. на засіданнях українсько-чеської Комісії було схвалено та реалізовувалось близько 60 проектів двостороннього співробітництва у транспортній і енергетичній сферах, машинобудуванні, сільському господарстві та налагоджувалися коопераційні зв'язки. Суттєвим недоліком у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності України був вузьковідомчий підхід, недостатня поінформованість експортерів про пріоритетні напрями та спільні проекти співпраці, зволікання відомств у організації виконання домовленостей. З цих причин у порядку денному двосторонньої Комісії питання повторювались від засідань до засідань, а окремі спільні проекти роками знаходилися на опрацюванні. У закритому режимі знаходиться зміст більшої частини чинної договірної-правової бази, Протоколів засідань

Комісії, не оприлюднювались погоджені на засіданнях Комісії спільні проекти, а українські експортери недостатньо інформувалися про пріоритетні напрями співробітництва.

У 2001 р. Україні та Чехії вдалося відновити загальний товарообіг, який унаслідок російської фінансової кризи у 1999 р. впав у два рази. У цей період взаємна торгівля характеризувалась простими товарообмінними операціями, значними заборгованостями українських підприємств за придбану чеську продукцію, відсутністю спільних проектів та низьким інвестуванням. Головна увага зосереджувалась на виробленні двосторонньої договірно-правової бази, лібералізації взаємної торгівлі, усуненні митних і торгових бар'єрів, закладенні довготривалого інвестиційного, промислово – коопераційного партнерства..

З наближенням вступу до ЄС чеська сторона значно активізувала діяльність щодо захисту національних виробників від конкурентного імпорту закордонної продукції. Так, якщо у період 1998 – 2000 рр. було проведено три антидемпінгових розслідування проти українських експортерів, то у 2001 – 2002 рр. розпочато десять обмежувальних розслідувань. Конкретні заходи, були вжиті чеською стороною у напрямі захисту внутрішнього ринку від імпорту продукції, насамперед торкалися товарів традиційного українського експорту – продукції хімічної та металургійної промисловості.

Після приєднання з 1 травня 2004 р. ЧР до єдиного митного простору ЄС змінився торговельний режим з Україною, умови доступу на ринки двох країн ставали нерівними і більш жорсткими для українських експортерів. Тарифні та кількісні обмеження розповсюджувались на ширший перелік товарів, порівняно з тими, що були у Чехії до вступу в ЄС. Відносно імпорту української продукції після вступу ЧР до ЄС почали діяти 8 антидемпінгових заходів, запроваджених Євросоюзом. Найбільший вплив мали односторонні кількісні обмеження з боку ЄС стосовно імпорту української металургійної продукції, зокрема прокату. Вже у перший рік

членства Чехії в ЄС втрати українських експортерів від обмежень склали близько 25 – 26 млн. дол. США. Негативний вплив на рівень українського експорту та стан ділової активності мало також запровадження Чеською Республікою, відповідно до нових вимог, нетарифних обмежень, технічного, санітарного, фітосанітарного і ветеринарного контролю щодо сільськогосподарської продукції українського походження. Внаслідок підвищення вимог до технічного стану транспортних засобів, що в'їжджали на територію нових членів ЄС, ускладнилася робота українських перевізників на ринку транспортних послуг ЧР, що призвело до часткового усунення їх з цього ринку.

Із посиленням економік двох країн відбувалося динамічне зростання товарообігу. Кризовими для українського експорту були 2006 р., коли його рівень досяг мінусових показників у порівнянні з 2005 р., та 2009 р. , коли внаслідок світової фінансово-економічної кризи обсяги товарообігу між країнами скоротились наполовину. Після деякого зростання у 2010 – 2011 рр. експорту товарів з України до ЧР, у 2012 р. знову відбулося його зниження. Це свідчило про ще неподоланність кризових явищ у економіці України. Нерівні умови доступу на ринки двох країн і більш жорсткі для українських виробників, низька конкурентна спроможність та значна сировинна складова українського експорту, відсутність інвестицій в Україну, створили значний розрив у торговельних потоках та темпах експортного зростання на користь Чехії.